

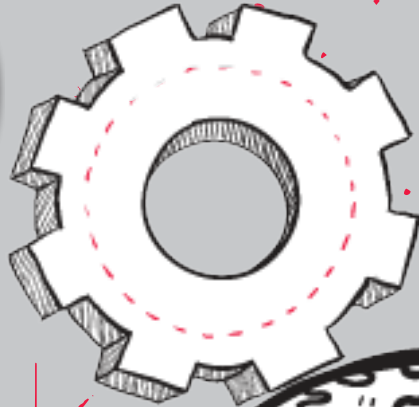
T

C

I

M

3

ТЕМА

Інтеграція в контексті змін	4
Стань гуру квестів Створити квест просто, як 2+2.....	18
Метод проєктів, або Навіщо заново вигадувати колесо?.....	24
EdEra в житті вчителя Як Ілля Філіпов та його команда змінюють освіту крізь екран	28

МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

Мовна політика Збереження і розвиток української мови — запорука єдності держави	42
УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ Основні аспекти навчання і чому це так важливо для майбутнього покоління	52

PR-ОСВІТА

Коли освітянин у центрі уваги Всеукраїнська (не)конференція EdCamp Ukraine — 2017	64
Лідер школи 7 способів того, як мотивувати самого себе до роботи	70

Інтеграція

В КОНТЕКСТІ ЗМІН

Міністерством освіти і науки України винесено на громадське обговорення проект Типового навчального плану для 10—11-х класів. Зміни мають набути чинності з 2018 року, при цьому проект документа передбачає зміну підходів до формування переліку предметів у 10—11-х класах і є першим кроком до створення справжньої профільної школи.

У проекті Типового навчального плану для учнів 10—11-х класів запропоновано суттєво іншу систему створення навчального плану для школи. Однією з новацій є поява інтегрованих предметів.

У XIX столітті в різні галузі матеріального й духовного життя суспільства вводиться поняття «інтеграція», зокрема активно впроваджується у галузь освіти. У роботах англійського філософа та соціолога Г. Спенсера інтеграція означає перетворення розпиленого, непомітного стану в концентроване, видиме, пов'язане з уповільненням внутрішнього руху.

Аналіз педагогічних досліджень цього часу свідчить, що ідея інтеграції розвивалася у працях німецького педагога Ф. Дістервеґа, німецького педагога, послідовника Й. Гербарта О. Вільмана та ін.

У XIX столітті ідея інтегрованого навчання набуває розвитку та й практичного впровадження теж. Доречним буде тут послатися на той історичний приклад, який наводить М. Кононенко: «Про інтеграцію природничих наук йшлося ще у 1862 році на другому з'їзді природників у Києві, який організувало Київське фізико-математичне товариство університету Св. Володимира. Так, делегат з'їзду С. Федоров заявляв: «Вважаю поєднання географії фізичної з природознавством у прогімназіях не тільки можливим, а й необхідним. Щодо педагогічного значення цього поєднання, то, на мою думку, воно цілком благотворне для учнів. Учителю природознавства, ознайомивши учнів із фізико-географічним нарисом Землі, може краще за будь-якого викладача показати їм взаємний зв'язок форм і явищ. В учнів за такого викладання сформується правильне розуміння всієї природи, її явищ, форм і незмінних законів, яким підпорядковане все минуле».

На межі XIX—XX ст. сфера вживання терміна «інтеграція» швидко розширюється — наука, філософія, психологія, економіка, географія тощо. Ідея інтегрування набуває значного поширення в педагогіці.

Визначний американський філософ, педагог, реформатор освіти Дж. Дьюї, який створив експериментальну «школу-лабораторію», проголосив дитину Сонцем, навколо якого обертаються засоби освіти, центром педагогічного всесвіту, висунув новий принцип побудови навчальних програм. На зміну предметоцентризму прийшли комплексні теми, які розширювались відповідно до вікових особливостей учнів, а відповідно розширювався й зміст освіти. Привертає увагу проблемно-комплексна основа побудови системи освіти (комплексний метод або метод проєктів), яка характерна для педагогічної діяльності Дж. Дьюї.

Вивчення рідної мови та пізнання природного середовища на міжпредметній основі було запропоноване українським психіатром, психологом, педагогом І. Сікорським. На його думку, «природа дає в реальності ті самі враження, образи і поняття, якими людина користується в мовленні, мова черпає свій зміст у природі, тому одночасне вивчення рідної мови та природи має складати цикл розумових вправ».

У педагогіці початку XX століття здійснено немало цікавих пошуків на шляху інтегрованого навчання від початкової школи до вищої. Так, у педагогіці інтегрування досягло свого апогею в 1920-ті роки, коли направленість змісту освіти задавалася трьома головними блоками: суспільствознавство — працезнавство — природознавство. Навчальні предмети або повністю розчинялися в інтегрованих курсах (такий процес має назву амальгамація), як у початковій школі, або зберігались у середніх класах, але повинні були своїм змістом працювати на вивчення комплексних тем. Таким чином утілювалася ідея комплексного навчання, яка мала як позитивні, так і негативні моменти.

На початку 30-х років, коли різко змінилася шкільна політика, усі новаторські (хоч і не незапечені) педагогічні пошуки були перервані і радянська школа надовго повернулася до традиційної предметної системи навчання. А. Кендюхова, аналізуючи цей період, зазначає: «На початку 30-х років рішенням «Про початкову і середню школу» педагогічна діяльність на основі методу проектів була припинена через його недосконалість та нерезультативність. Як результат, інтеграція витіснилася в позаурочну роботу — гуртки, технічні станції, станції юннатів, — де знання з різних дисциплін стихійно об'єднувалися у процесі дитячої творчості».

У другій половині ХХ століття проблема інтеграції змісту освіти знову виходить на перший план. У колишньому СРСР підвищення інтересу до проблеми інтеграції дослідники пов'язують із законом 1958 року «Об укрупненні зв'язи школи с жизнью и дальнейшем развитии системы народного образования в СССР» і визначають 50—70 роки як етап міжпредметних зв'язків. 80-ті роки — етап власне інтеграції, коли уточнюється, поглиблюється зміст понять «міжпредметні зв'язки» та «інтеграція». З цього приводу Н. Лесняк зазначає: «Якщо раніше терміни "міжпредметні зв'язки" та "інтеграція навчального матеріалу" вживалися як синоніми, то в цей період намітилася їх диференціація. У тих випадках, коли один предмет є основним, а відомості з іншого викладаються лише в допоміжній ролі з метою повторення, прискорення процесу навчання чи закріплення знань, умінь і навичок, є підстава говорити про міжпредметні зв'язки. Інтеграція — це створення нового цілого на основі виявлення однотипних елементів і частин у кількох раніше різних одиницях, пристосування їх у раніше неіснуючий моноліт особливої якості».

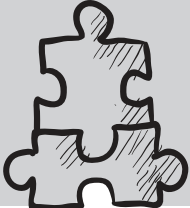
Проблему інтеграції в освіті розглядали такі відомі педагоги, як В. Давидов, І. Лернер, В. Онищук, В. Паламарчук, М. Скаткін, І. Зверев, Г. Федорец, П. Кулагін та ін. Вони активно досліджували питання узагальнення і систематизації знань, міжпредметних зв'язків, формування світогляду.

Український педагог-новатор В. Сухомлинський зумів висвітлити нові аспекти зазначеної проблеми, зокрема необхідність включення у зміст освіти для досягнення його цілісності знань про людину, об'єднання в ньому різних форм досвіду. У 60-х роках В. Сухомлинський проводив уроки мислення на природі. Це один із найбільш вдалих прикладів інтеграції різних видів діяльності, об'єднаних однією метою. У 80-х роках спостерігається різке наростання інтегративних тенденцій у педагогіці, поняття «інтеграція» набуває самодостатнього значення, інтегративні підходи до навчання знову починають відігравати домінуючу роль.

Розпад Радянського Союзу не лише не припинив пошуки у заданому напрямі, а навпаки, сприяв підвищенню інтересу до проблеми інтеграції в науці та освіті. Науковці прагнуть дослідити феномен інтеграції в освіті, систематизувати та концептуалізувати наукові ідеї, узагальнити кращий педагогічний досвід. Протягом останніх десятиліть українська педагогіка активно досліджує стратегію і тактику інтегрованого навчання.

Інтеграція набуває функції механізму гуманізації процесу навчання та сприяє формуванню у школярів цілісного погляду на світ.

Саме на цих засадах буде змiст загальної мистецької освiти останнiх десяти-лiт. Про це свiдчать програми та навчально-методичне забезпечення до них. Зокрема, програма для 5—9-х класiв структурована таким чином, що учнi в єдиному тематичному просторi опановують рiзні види мистецтва (як окремі дисциплiни або iнтегрований курс). Ці ж тенденції продовжуватимуться i в старшій школі, де пiдлітки знайомитимуться з рiзними видами мистецтва, якi презентують особливостi рiзних культурних рєгiонiв свiту — європейського, американського, далекосхiдного, арабо-мусульманського, iндiйського, африканського.

Художнє бачення свiту, творчо активне вiдношення до людини народжуються на основi знання рiзних видiв мистецтва. Кожному окремому виду мистецтва притаманна тiльки для нього характерна художня мова, i тому ключ до розумiння iнших видiв мистецтва може бути знайдений у процесi їхньої взаємодії, виявлення спiльного й особливого. I тому iнтеграція рiзних видiв мистецтва шляхом взаємодії, взаємообмiну i синтезу матерiалу, елементiв художньої мови, засобiв виразностi рiзних мистецтв лежать в основi визначення iнтегративної сутностi художнього пiзнання, яке спирається на цiлiснiсть процесiв образного мислення, сприйняття художнiх явищ i створює сприятливі умови для рiзномiсного розвитку особистостi.

Цитата з тексту звернення до науково-педагогiчної спiльноти, представникiв громадськостi та всiх небайдужих до мiнiстра освiти i науки України Лiлiї Гриневич:

— Ми, науковцi, методисти, учителi й батьки, учнi та студенти, представникi громадськостi й просто небайдужi громадяни України, пiдтримуємо в цiлому реформи та необхіднiсть оновлення української системи освiти, виступаємо за збереження самостійних шкiльних предметiв, що належать до кола україноцентричних дисциплiн, зокрема української мови, української лiтератури та зарубiжної лiтератури.

Вважаємо, що iдея iнтеграції цих предметiв, що видається як перспективна освiтня новачка з опором на досвiд європейської (зокрема, польської) школи, фактично є нищенням нацiональної системи мовно-лiтературної освiти. Глибоко переконанi, що пiд час гiбридної вiйни, спрямованої на пiдрив української державностi та деморалiзацію нашої спiльноти, iнтегрувати чи об'єднувати (себто в будь-якому випадку, скорочувати) iдеологiчно важливі україноцентричнi предмети, що мають стати надійним фундаментом нацiональної безпеки України, категорично не можна! Українська мова, українська лiтература та зарубiжна лiтература безпосередньо формують свiтогляд нацiонально свiдомої особистостi, її нацiональну картину свiту, сприяють вихованню патрiотичних почуттiв, дають вiдповiдь на важливі екзистенційнi питання: «Хто я? Де мій дiм? Кого я люблю?».

Модератори вiртуального круглого столу «Iнтеграція навчальних предметiв: плюси та мiнуси» Олександр Жосан, Вiктор Громовий (за матерiалами сайту «Освiтня полiтика») (<http://education-ua.org>)

Інтеграція в освіті:

Переваги

- Міжпредметна інтеграція — це використання законів, теорій, методів однієї навчальної дисципліни під час вивчення іншої. Вона суттєво доповнює і збагачує внутрішньопредметну інтеграцію. А міжпредметні зв'язки не допускають повторів у різних навчальних предметах, поглиблюють вивчення матеріалу без додаткових часових витрат. Інтеграція дає змогу навчити дитину самостійно здобувати знання, розвивати інтерес до навчання, підвищувати інтелектуальний рівень.

- Цей тип уроку сприяє розвитку і розкриттю творчих здібностей учнів, пробуджує інтерес до вивчення різних дисциплін, формує причинно-наслідкові зв'язки, розвиває логічне мислення і комунікативні навички учнів.

- Значно розширює творчі можливості педагога, підвищує рівень зацікавленості предметом в учнів, дає їм можливість поглянути на проблему з різних сторін і сформувані цілісне уявлення про неї.

- Інтеграція дає змогу уникнути дублювання у вивченні предметних дисциплін.

- Дає можливість учням застосовувати набуті знання з різних навчальних предметів у професійній діяльності.

Зауваги

- Інтегрований урок вимагає від учителя додаткової підготовки, високого рівня ерудованості, професіоналізму.

- Учителю важливо розуміти, коли і які предмети можна і необхідно інтегрувати, що б домогтися успішного результату під час навчання, щоб не «інтегрувати заради інтеграції».

- Ефективного результату завдяки проведенню інтегрованих уроків можна досягти лише за умов тісної і плідної співпраці кількох учителів, грамотного планування уроків. Адже складність проведення інтегрованих уроків полягає в тому, що необхідно враховувати актуальність подання матеріалу не лише викладачеві «основної», а й суміжної дисциплін, що не завжди передбачено роботами програмами предметів.

- Суттєвою увагою є відсутність системи інтегрованого навчання на всіх щаблях шкільної освіти та недостатня матеріальна і технічна база школи.

EdEra

В ЖИТТІ ВЧИТЕЛЯ

Як Ілля Філіпов та його команда
змінюють освіту крізь екран

Як і більшість студентів, майбутній радіофізик Ілля Філіпов час від часу підробляв репетиторством. І як наслідок, катастрофічно не встигав, а справ лише додавалося. Коли у 2012 році провідні технічні університети світу почали масово запускати відкриті дистанційні курси, Ілля разом із друзями поринув із головою в онлайн-навчання. Там він отримав такий заряд натхнення, що вирішив і сам створити онлайн-курс із фізики для середньої школи. Згодом одного предмета йому здалося замало.

Студія онлайн-освіти EdEra, яку започаткував Ілля Філіпов та його друзі, випустила вже більше ніж 1000 освітніх роликів, 10 відкритих курсів та кілька інтерактивних підручників. Ілля й досі не все встигає — в амбітного хлопця багато планів. Поспішаючи втілити їх у життя, він робить велику справу — вчить вчителів іти в ногу з часом. Яким чином?

Ротаційне навчання

Досить часто онлайн-освіту вважають «паначеєю» від проблем освіти традиційної, тобто шкільної. Так виникла змішана система навчання — поєднання онлайн та офлайн. Утім, комбінувати теж можна по-різному. Нині найбільшої популярності набула модель так званого «переворотного класу» — слухаємо вдома онлайн-курс, приходимо в школу і розповідаємо про почуте вчителю. Спостерігаючи за цією тенденцією, Ілля Філіпов та інші «едерівці» зрозуміли — така модель далеко не завжди працює, треба придумати щось цікавіше.

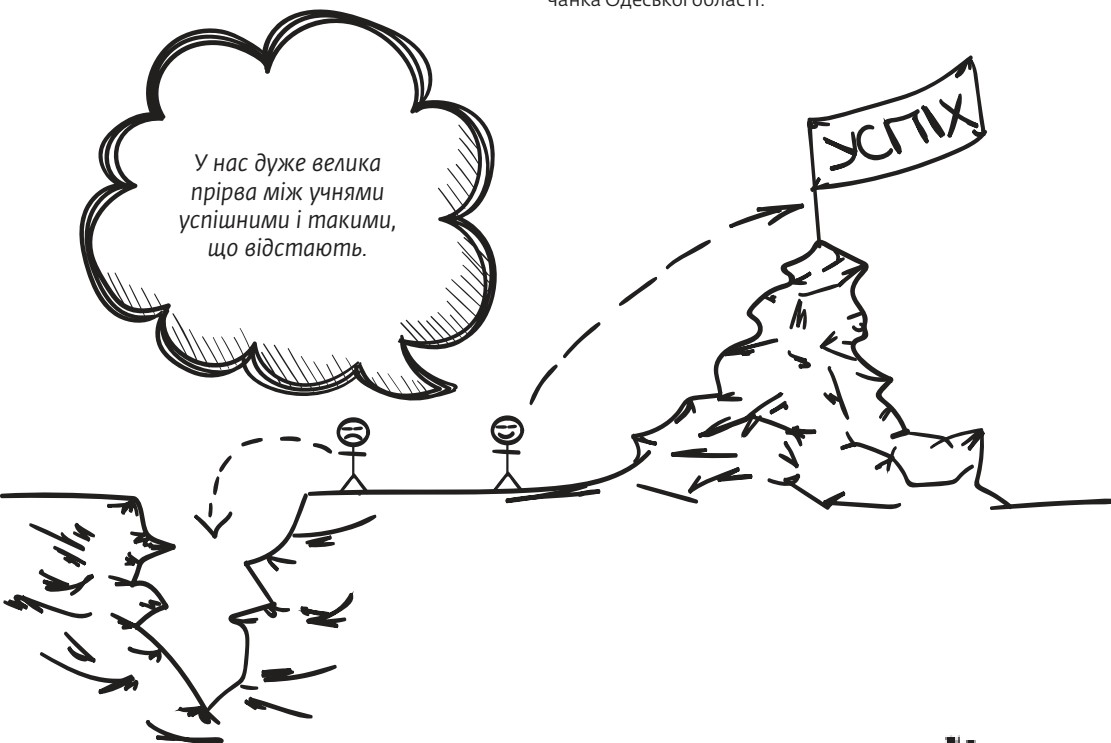
Найбільше до душі команді припала ротаційна модель. Працює це так. Діти діляться на три групи. Одна — працює з онлайн-контентом, друга —

вирішує завдання іншого типу (наприклад, створює власний міні-проект, розглядає певний кейс тощо), а третя — безпосередньо комунікує з учителем. Кожна група має аркуш із маршрутом та завданнями, як під час квесту. Раз — лунає дзвіночок і учні міняються місцями. І так дзвіночок за дзвіночком, аж доки кожна група не пройде всі три рівні. До того ж, змінюючи вид діяльності, група не отримує той самий аркуш із завданнями, що й попередня. Завдання щоразу хоч трохи, але змінюються. Наприкінці уроку відводиться час для рефлексії.

Саме ротаційну модель змішаного навчання EdEra і прагне реалізувати в своїх онлайн-курсах. Як це діє — перевіряють у звичайних школах.

Здолати прірву

Співпраця EdEra зі школами розпочалася зі знайомства з командою центру інноваційної освіти «Про.Світ». Через 2—3 місяці останні запросили їх до школи в селі Козьови Львівської області, з якими тоді співпрацювали. «Едерівці» вирішили випробувати на тамтешніх школярах змішаний курс з алгебри. Експеримент тривав протягом двох місяців. Залишалося тільки розробити ротаційну модель почалась у школі в селі Стара Царичанка Одеської області.

Застосування ротаційної моделі навчання відрізняється від класу до класу. Найчастіше «еде-рівці» розробляють програму безпосередньо з учителем, який і втілюватиме її на практиці.

На думку Іллі Філіпова, одна з цілей використання таких моделей — залучення учнів, які зазвичай відсиджуються на задніх партах.

«У нас дуже велика прірва між учнями успішними і такими, що відстають. Є дуже класні школи, але є і чимало шкіл, де учні (під час ЗНО — ред.) навіть не можуть набрати прохідний мінімум, 124 бали», — розповідає Ілля Філіпов. — Коли ми заходимо з ротаційною моделлю в клас, наша мета — зменшити прірву між успішними та неуспішними.»

Якщо двійка, то хоча б моя

Та чи справді це працює? Оксана Клепуц, директор школи в селі Козьови, переконана, що так. Від співпраці з EdEra в неї залишилися лише хороші враження.

У їхній школі «едерівці» проводили експеримент із 7-класниками. «Це був звичайний, сіренький та спокійний клас», — пригадує директор. У ньому навчалось 17 дітей, восьмеро з яких, за словами Оксани Клепуц, там «просто були». Іншими словами, ці школярі ніколи не виявляли особливого інтересу до навчання, не прагнули брати участь у якихось об'єктах — просто собі відбували школу, як щось обов'язкове та нецікаве.

Директор школи давно зрозуміла, що «перевернутий клас» із цими учнями не працює. Така модель передбачає активне самостійне використання Інтернет-ресурсів під час підготовки до уроку. Звучить цікаво, проте далеко не всі діти вміють грамотно працювати з онлайн-контентом. Вони полюбують переглядати різноманітні ролики в YouTube, порпатися в стрічках соцмереж, проте губляться в ситуації, коли ці ж самі дії потрібно виконати з навчальною метою.

Ротаційна модель інакша, адже крок за кроком допомагає дітям збагнути, як правильно вчитися в Інтернеті.

Отож для цих активних та не дуже семикласників «едерівці» створили курс із вивчення теорії многочленів: записали цікаві відеоролики, розробили чимало завдань, тестів тощо. Оксана Клепуц відзначає, що особливо цінним було те, що під час роботи над курсом кожна дитина мала свій онлайн-кабінет. У ньому зберігалася вся інформація про діяльність школяра за період навчання. Там же містилося таке собі віконечко, яке аналізувало прогрес зростання дитини.

Ротаційна модель зводить роль учителя в класі до мінімуму. Групи, які працюють в Інтернеті,

EdEra

Era

виконують низку вправ або тестових завдань у формі онлайн. Тут же, у власному кабінеті, школяр відразу може самостійно перевірити власні помилки. Невтомним є і «вічко» прогресу зростання — дитина час від часу поглядає на нього в очікуванні того, що система помітить її успіх.

«Це вкрай мотивувальний момент. Це важливо, коли дитина сама може за собою слідкувати, сама несе відповідальність за виконання завдання. Таким чином дитина отримує досвід, а не досвід учителя. Так діти вчаться вчитися впродовж життя», — коментує Оксана Клепуц.

З часу експерименту з «едерівцями» минуло трохи більше року. Нині більшість викладачів школи працюють за ротаційною моделлю змішаного навчання. Вони користуються предметними відеоуроками *EdEra*. Єдина відмінність — тепер діти працюють без особистих кабінетів.

Утім, останні вже виконали свою мотивувальну місію. Оксана Клепуц розповідає, що раніше в їхній школі, як і скрізь, практикували «малювання» балів. Тобто, для того щоб не псувати дитині майбутнє, її чесно «відсиджені» 2—3 бали дотягували до 5—6. Нині ці школярі отримують такі ж бали, або навіть вищі. Проте тепер вони не «мальовані», а чесно заслужені.

«Можливо, у цифрах прогрес і не помітний. Але я пам'ятаю, якими були ці діти та як вони змінились. Тепер вони знають, що мають бали за власну самостійну роботу», — пояснює Оксана Клепуц.

Контроль за творчістю?

Окрім віконечок із прогресом зростання, «едерівці» застосовують ще чимало різних «штучок». Зокрема, техніку перевірки *peer to peer*. Це яку часи мого школярства, коли треба було обмінятися творами з однокласником і перевірити помилки одне в одного. Тепер це відбувається онлайн — тільки вже між віртуальними студентами.

Тобто є 100 людей, які проходять курс. Кожен із них пише твір. Кожен твір «летить» п'ятьом випадковим студентам, які оцінюють цю роботу. Вони ставлять свої бали, з яких виводиться щось на кшталт середнього арифметичного. Дафна Коллер, одна із засновниць онлайн-платформи *Coursera*, говорить, що у 90% випадків виведений бал не відрізняється від того, який ставить учитель.

Техніка перевірки *peer to peer* в онлайн-освіті виникла кілька років тому і відразу набула популярності. Більшість курсів практикують написання есе, що оцінюються в такий спосіб. Утім, цей бал не завжди враховують під час підбиття підсумків курсу.

Ілона Громяк та Іля Філіпов

Ілля Філіппов розповідає, що свого часу зарубіжні дослідники заходилися порівнювати різні онлайн-платформи і дійшли висновку, що попит на той чи інший курс суттєво підвищується, якщо серед його характеристик зазначено оцінюваний *peer to peer*.

Варто зазначити, що під час оцінювання есе на EdEra студенти керуються рекомендаціями, які дублюють рекомендації ЗНО. А останні, здебільшого, надто примітивізовані та спрямовані на вироблення в студентів навичок зв'язного висловлювання думок, а не на перевірку творчих здібностей. Іншими словами, техніка *peer to peer* допомагає як слід підготуватися до майбутнього тестування, але аж ніяк не сприяє розвитку здатності креативно та цікаво мислити. Ілля Філіппов погоджується — слід замислитися над удосконаленням цього інструменту. А наразі залишається підлаштовуватися під ті рекомендації, які є.

Визнання

Минулого року на діяльність EdEra звернуло увагу МОН. В інтерв'ю *The Ukrainians* Ілля Філіппов розповів, як одного разу йому зателефонувала радник міністра освіти Іванна Коберник і сказала, що з ним особисто хоче познайомитись Лілія Гриневич. Юнак стверджував, що насправді він ніколи не планував співпрацювати з МОН.

Утім, ця зустріч відіграла важливу роль у подальшому розвитку EdEra. На майданчику онлайн-студії для загального обговорення було викладено навчальні програми для 1—4-х, а згодом 5—9-х класів. Відвідуваність сайту зашкалювала!

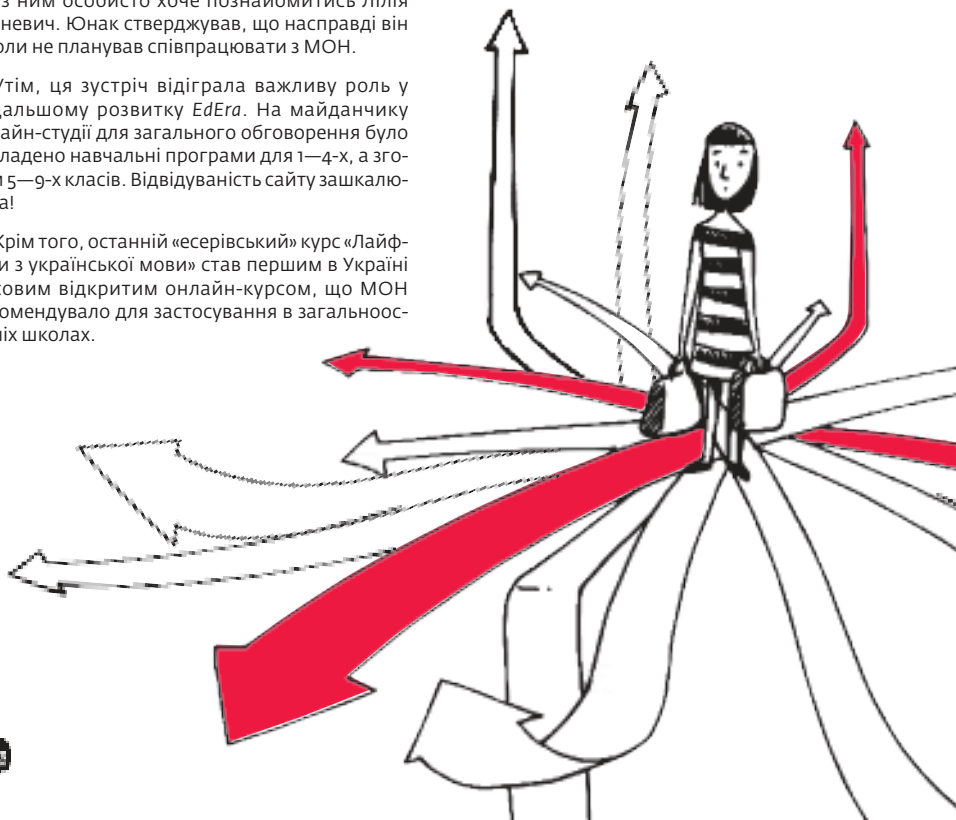
Крім того, останній «есерівський» курс «Лайфхаки з української мови» став першим в Україні масовим відкритим онлайн-курсом, що МОН рекомендувало для застосування в загальноосвітніх школах.

«Це означає, що держава таки визнала онлайн-освіту», — радіє Ілля Філіппов.

Однак він запевняє, що співпраця з МОН не змінює їхніх планів. «Едерівці» в тому ж ритмі працюють над іншими курсами та створюють предметні інтерактивні підручники без погоні за грифом міністерства.

«Курс із лайфхаками якось випадково загрифували. Та це було для нас принципово — отже, курс дуже добре пішов. Люди будуть розуміти, що це рекомендований матеріал. Більшість людей мають потребу бачити цей гриф», — розповідає Ілля Філіппов.

Проте юнак не зовсім розуміє хід думок таких людей. *«Дивна штука, люди вірять в гриф МОН і водночас ненавидять підручники, які виходять під грифом МОН. Приліром, якийсь учитель, який дуже любить #зраду у всьому, заходить на сайт і бачить — о, нема грифу МОН, мабуть, якась дурниця. І от знаходить у своїй школі підручник, де мільярд помилок, і думає: «І таку дурницю грифує МОН!»» — дивується Ілля Філіппов. Каже, що вчителі трапляються різні. Для когось із них гриф давно втратив свою цінність, а хтось і надалі практикує ось таке «двоєдумство».*

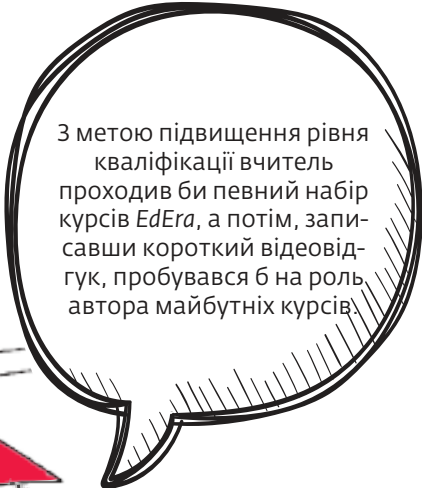
Спочатку вчитель — потім курс

Ілля Філіпов бачив чимало вчителів. Адже вони — ледь не основний ресурс EdEra. Іноді буває, що авторів для курсів доводиться шукати кілька місяців. Та це не надто проблемно, позаяк найчастіше спочатку з'являється хороший учитель, а згодом народжується ідея для курсу.

Але не завжди. Наприклад, довгий час «едерівці» переймалися ідеєю створити хороший курс англійської мови, розроблений за кембриджською методикою індуктивного вивчення мови — від практики до формулювання правила.

«Людину для цього курсу я шукав майже рік. Мені треба був викладач, сертифікований, як мінімум, ось цією кембриджською програмою. Нарешті я його знайшов. Як буває: я весь такий ходжу скрізь, всім розповідаю, що я в пошуках. І в якийсь момент нам дзвонять і кажуть — ось!» — ділиться Ілля Філіпов.

Іноді з кадрами допомагають спонсори, іноді бувають і щасливі випадковості. Наприклад, із майбутньою «зіркою» загрифованого курсу «Лайфхаки для української мови» юнак познайомився в столичній Новопечерській школі. Кандидат філологічних наук і тамтешній учитель

З метою підвищення рівня кваліфікації вчителів проходив би певний набір курсів EdEra, а потім, записавши короткий відеовідгук, пробувавсь б на роль автора майбутніх курсів.

Ігор Хворостяний продемонстрував «едерівцям» кілька своїх методик, і Ілля Філіпов зрозумів — буде діло.

Як стати кращим онлайн

Думки щодо покращення процесу підвищення рівня кваліфікації вчителів ширяться в офісі EdEra вже давно. Після оновлення програм для учнів 1–4-х класів на сайті було викладено 40 міні-відеорекомендацій. Нині в розробці відеоцикл для середньої школи.

За словами Іллі Філіпова, кінцева мета такої діяльності — вдосконалити та оптимізувати діяльність Інституту післядипломної освіти. Наразі «едерівці» вже мають достатню базу експертів для того, щоб активніше рухатись у цьому напрямі.

Під час інтерв'ю ми з Іллею обговорювали можливість створення всеукраїнського порталу для вчителів. З метою підвищення рівня кваліфікації вчителів проходив би певний набір курсів EdEra, а потім, записавши короткий відеовідгук, пробувавсь б на роль автора майбутніх курсів.

Утім, юнак сумнівається, що нині таку ідею можна успішно реалізувати. Зрештою, кожен учитель, який прагне ділитись досвідом та самовдосконалюватися, нині має власний блог. Деякі педагоги навіть стають знаменитими завдяки своїм дописам. На думку юнака, основна проблема створення відеоportалу — це якість і вибір правильної моделі.

«Головне, щоб це не перетворилося на зва-лище матеріалів. У країні, де ще багато людей під онлайн-підручником передбачають PDF-ку, а під онлайн-курсом — розгорнутий мудл із набором текстів і картинок — доволі важко створити саморганізуючу систему», — пояснює Ілля Філіпов.

Є над чим працювати

У вчительському середовищі є ще чимало проблем, які заважають реалізувати змішану систему навчання повною мірою. Іллі Філіпова дуже здивувало, коли в процесі апробації нових інтегрованих уроків у них попросили план конспекту для вчителя. Йому невтямки — навіщо дотримуватися радянської звички детально розписувати урок по хвилинам?

Для вчителя, який хапається за такі пережитки минулого, поява якісного онлайн-курсу — це замало. Треба ще вміти його застосовувати, навчитись грамотно використовувати онлайн-контент та більш ефективно організувати час, відведений на урок. Ілля Філіпов пере-

конаний, що вчителі, які зацікавлені в саморозвитку, зможуть дати собі раду.

Не зовсім зрозумілою залишається ситуація з балами, які діти отримують під час проходження курсів, зокрема чи впливають вони на підсумковий бал за предмет? В університетах із цим простіше. Наприклад, в Українському католицькому університеті існує практика зарахування заліків та іспитів за наявності відповідного міжнародного сертифіката. У школі ж усе наразі залежить від волевиявлення кожного окремого вчителя. В Одеській області, де «едерівці» впроваджували ротаційну модель навчання, вчителі запропонували компіювати бали, аналізуючи роботу, яку школяр виконав у класі та онлайн.

«Якщо використання онлайн-технологій впливає на процес навчання, то має якимсь чином впливати і на бал», — міркує Ілля Філіпов.

Студія онлайн-освіти EdEra — ще зовсім молодий «гравець» на вибраному поприщі. За короткий час амбітні вчорашні студенти здійснили неабиякий переполох серед учителів. Та чи знайдеться останнім місце у світі, де запанують онлайн-уроки? Чи не загубиться вчитель на фоні всіх цих запальних, «своїх у дошку» хлопчиків та дівчаток, які цікаво та хвацько переоповідають урок на камеру? Чи не причепиться до вчителя цей новомодний і ніби дещо зневажливий ярлик — відеоблогер?

«Та я мрію про це!» — вигукуює Ілля Філіпов. Адже вчитель — це не гість із минулого десь далеко біля дошки із вказівкою, а сучасник, який завжди поряд із влучною порадою. Учитель — це той, хто друг.

*Матеріал підготувала
Ілона ГРОМЛЮК*

4 причини стогнації,

або Чому нові
методики
в школах
не приживаються

Нині багато говорять про інновації в різних сферах, зокрема в галузі освіти. При цьому саме в школі досі використовують технології, яким уже понад десятка років. Що ж має статися, щоб інновації в школах не лише створювалися, а й розвивалися?

Нещодавно я читав в газетах, що в тридцяті роки в багатьох школах проводилося опитування серед учителів на предмет того, з якими проблемами їм доводиться стикатися в їхній роботі. Розіслали анкети по країні, і вчителі прислали відповіді. І найбільшими проблемами, з якими їм доводилося стикатися, вони назвали: балаканину під час уроків і біганину на перервах, жування жуйки, списування домашніх завдань і тому подібні речі. І ось взяли чисті анкети, надрукували купу, і знову розіслали по тих же школах. Сорок років по тому, але повернулися вони з відповідями. І що ж називають тепер: зґвалтування, підпали, вбивства, наркотики, самогубства.

Так що я задумався. Тому що давно вже, коли я говорю людям, що світ котиться в тартари, люди просто посміхаються і відповідають, що я старію, що це один із симптомів. Але відчуваю; у всіх, хто не бачить різниці між зґвалтуваннями зубів з жуваннями жуйки, будуть куди більш серйозні проблеми, ніж у мене. Сорок років — не такий уже й довгий термін. Може, наступні сорок змусять когось із них схаменутися. Якщо буде ще не занадто пізно.

Кормак Маккарті

Інновації в освіті «не приживаються», а мрії про нові підходи до навчання лишаються лише мріями протягом ось уже півстоліття. Дискусії про нові, досконаліші технології навчання в школі відходять у минуле. Так було в ХХ столітті з ідеями Виготського, потім із методикою опорних сигналів Шаталова, пізніше із системою навчання Ельконіна-Давидова та багатьма іншими. Усі ці біографії починаються з «геніальної знахідки» і закінчуються «неможливістю відокремити ідею від автора».

Якщо ретельно проаналізувати питання, чому нові методики не створюються і не приживаються, все зводиться до того, що школа має недостатньо можливостей для реалізації нового проекту. Основна мета — запустити процес, під час якого нові рішення з'являтимуться незалежно від умов і конкретних людей. В освіті це неможливо, і це варто визнати. Багато що, якщо не все, залежить від учителів, а решта — від учнів. І якщо ми уявимо розмову з інвестором і попросимо вкласти ще більше грошей у переоблаштування школи й розроблення нової методики викладання, навряд чи його це влаштує.

У кожній школі — свої правила, які часом не змінюються протягом багатьох років. Це досить консервативне середовище. Якщо приходить учитель, який полюбляє проводити експерименти на уроках і поводить не так, як інші, він невдовзі звільняється. Методичні рекомендації для вчителя кожні 5—10 років змінюються, але схема уроку залишається такою ж: клас, дошка, парти, діти сидять, учитель розмовляє.

Є школи, які називають інноваційними. Їх створено «з нуля» на основі певної ідеї, і внутрішнє середовище в них справді відрізняється від інших. У такі школи окремо набирають учителів, окремо — учнів, і всі починають учитися нових правил. І тоді це щасливі школи, і новаторські практики в них спрацьовують.

В іншому випадку, якщо ви педагог-одинак, можете втілити в життя ваші ідеї в неформальній освіті — у літніх таборах, виїзних школах, кружках додаткової освіти. На цьому, до речі, ґрунтуються докторські й кандидатські дисертації за новими методиками навчання. І це доводить міф про «нові технології в освіті».

Стратегії й планування — не завжди ефективні

Розробка стратегій, коли йдеться про зміни в галузі освіти, не мають сенсу. Стратегії є ефективними в політичних іграх та в бізнесі, а щодо освіти — вони малозастосовні. Причина полягає в тому, що в стратегії має бути чітко сформульовано ціль — здолати конкретного ворога або заробити N мільйонів до N року. Для освітніх процесів поставити мету в такі терміни неможливо.

Мета освітнього процесу — за можливості навчити всіх і всього, а далі — як вийде (жарт). У неформальній освіті важливо ще зробити навчання яскравою подією для дітей і сподіватися, що воно мотивуватиме їх до нових досягнень.

Неможливо скласти план розвитку освіти і передбачити геть усе. У процесі обов'язково щось змінюється. І доведеться знову планувати.

Нині модно від школи вимагати відкритості. До неї потрібно схилитися, але зробити школу цілковито відкритою неможливо. Приватність і публічність — це дві паралельні межі, і вони обидві потрібні.

Намагайтеся зробити школу відкритою, при цьому не намагайтеся аргументувати власні дії. Зарубіжні колеги з'ясували, що однією з основних помилок будь-яких інноваторів — це схильність до закритості, щоб захиститися від критики. Цю ж помилку повторюють сучасні бізнес-інкубатори та курси для соціальних стартапів на освітніх майданчиках. І ця ідея чудово описує, як авторські школи, що з'явилися у 80-ті роки, почали згасати вже в 90-ті.

Інноватори, розпочинаючи свій новий проект, обов'язково наштовхуються на критику і нерозуміння з боку органів управління, а інколи й батьків. І тоді вони вигадують специфічну теорію, поняття, які важко порівняти з уже наявними методиками, тому їм досить складно дати негативну оцінку.

Спочатку аргумент оригінальності спрацьовує, але потім громадськість починає непокоїтись. Чому, наприклад, до 3-го класу дитина не вміє на належному рівні писати й читати, як за старої системи? Ця критика закрила багато шкіл з авторськими методиками, водночас як були школи, що марнували сили на розказування про ідеї та цінності батькам. Зокрема й про те, як здібність писати й читати виявиться в дитей дещо пізніше, коли дитина зможе написати твір і сформулювати теореми.

Справа в принципово іншій установці, що звучить приблизно так: як створити грамотний медіапроект для школи? Щоб у батьків було уявлення про те, яких змін чекати від своєї дитини, а дитина вважала школу модним і сучасним місцем, куди хочеться йти кожного ранку. Від учителя не потрібно чекати «прозорості роботи», з ним разом варто придумати публічну презентацію, що стала б для нього склом / призмою. Тоді його творчість буде розвиватися, як і загалом новаторський підхід в освіті.

Перше, що варто прийняти, то це те, що учень і вчитель живуть у різних світах. По-іншому ніколи не було й не буде. Дослідження у царині філології й етнографії засвідчили, що конфлікт між батьками й дітьми існує, але має вигляд не такого фатального, як у Тургенєва.

Школа — це місце, де, за визначенням, є дорослі діти. Нам досить часто доводиться чути жарт, що на одному уроці вчитель і учень існують в паралельних світах, де кожен зайнятий своєю справою. Ми не маємо на меті запідозрити вчителів у непрофесійності, а учнів у недбалості. Тут спрацьовує природа: дорослими люди стають, коли засвоюють закони взаємин і життя у суспільстві. Учителі й діти вчаться розмовляти однією мовою. Поки мова різна, вони один одного не розуміють. Є такі, що не дуже й хочуть «вчитися говорити», найчастіше це підлітки з девіантною поведінкою. А є такі, що стараються підігравати один одному. Їх визнають «обдарованими дітьми» і «талановитими вчителями». Решта мирно чекає, коли пролунає дзвоник і діти закінчать школу.

У різних теоріях навчання це питання вирішувалося по-різному, але суть одна — не потрібно намагатися подолати різницю між учителем та учнем і тим більше ігнорувати її. Це паралельні світи, що не перетинаються, але досить успішно можуть взаємодіяти. І коли всі це розуміють, сміливо беріть тексти великих інноваторів у галузі освіти і шукайте методи роботи з дітьми.

Українська мова в сучасній школі. Основні аспекти навчання і чому це важливо для майбутнього покоління

МОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН

[Із книги: Василь Іванишин, Ярослав Радевич-Винницький. *Мова і нація*. — Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1994. — 218 с.]

Мова — запорука існування народу. Захищаючи рідну мову, ти захищаєш свій народ, його гідність, його право на існування, право на майбутнє. Не ухилийся від цієї боротьби!

Захист рідної мови — найприродніший і найпростіший, найлегший і водночас найнеобхідніший спосіб національного самоутвердження і діяльності в ім'я народу. Маєш нагоду бути борцем за свій народ — будь ним!

Володіння рідною мовою — не заслуга, а обов'язок патріотів. «Вони (українці) повинні усвідомити, що кожна людина, яка виїжджає з України, кожна копійка, що витрачається не на досягнення українських цілей, кожне слово, сказане не українською мовою, є марнуванням капіталу українського народу, а за даних обставин кожна втрата є безповоротною» (М. Драгоманов).

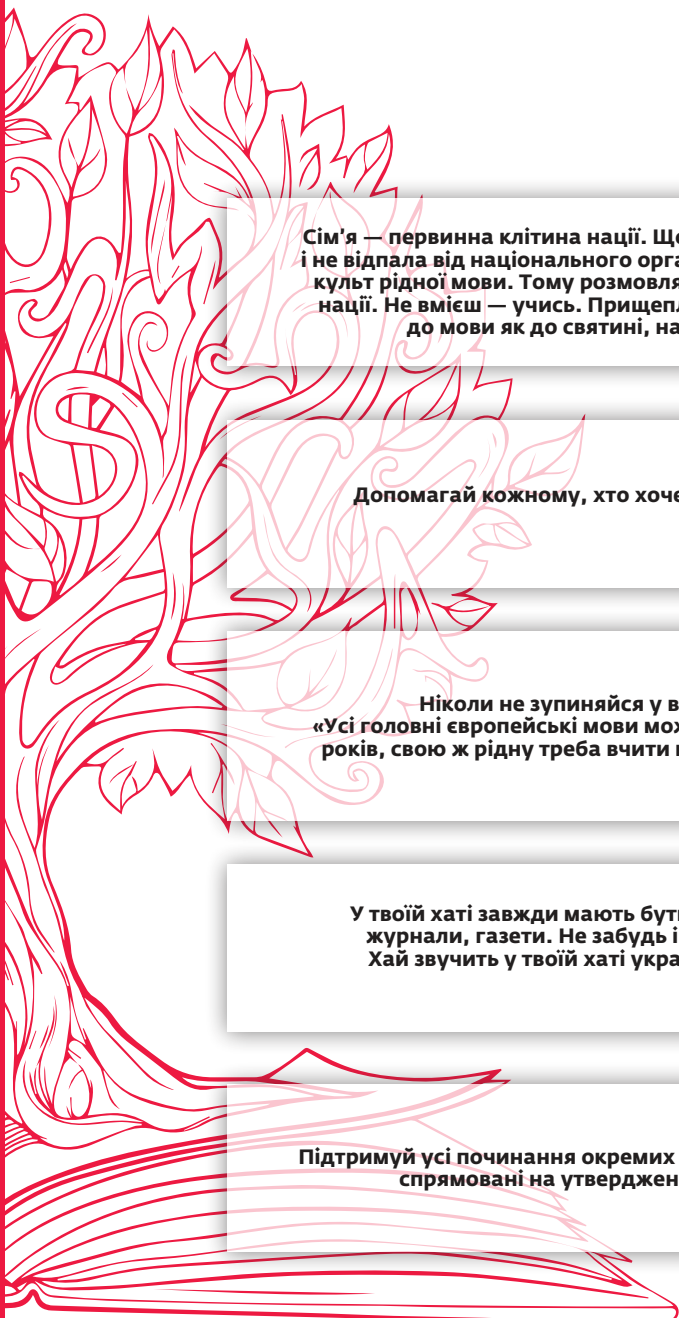

Розмовляй рідною мовою — своєю і свого народу: скрізь, де її розуміють, з усіма, хто її розуміє. Не поступайся своїми мовними правами заради вигоди, привілеїв, лукавої похвали — це зрада свого народу.

Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері: її люблять не за якісь принади чи вигоди, а за те, що вона — мати.

Сім'я — первинна клітина нації. Щоб вона не омертвіла і не відпала від національного організму, її має жити культ рідної мови. Тому розмовляй у сім'ї мовою своєї нації. Не вмійш — учись. Прищеплюй дітям ставлення до мови як до святині, найдорожчого скарбу.

Допомагай кожному, хто хоче вивчити українську мову.

Ніколи не зупиняйся у вивченні рідної мови. «Усі головні європейські мови можна вивчити за шість років, свою ж рідну треба вчити ціле життя» (Вольтер).

У твоїй хаті завжди мають бути українські книжки, журнали, газети. Не забудь і про дитячі видання. Хай звучить у твоїй хаті українське слово з теле- і радіоприймачів.

Підтримуй усі починання окремих осіб і громадськості, спрямовані на утвердження української мови.

Лідер школи

7 способів того, як мотивувати себе до роботи

Школа має дуже відповідальну місію — виховати майбутніх, громадян держави, повноцінних особистостей. Завдання школи насамперед полягає в тому, щоб закласти якісне підґрунтя для здобуття знань та здійснення виховання в майбутньому.

Особлива відповідальність лежить на директорові школи, який, між іншим, має володіти ефективними методами щодо мотивації до роботи. Він, мов той диригент, тільки замість флейт, кларнетів і скрипок тримає під контролем і господарські справи, і загальний колективний дух, і рівень успішності учнів.

Черпайте натхнення

1

Як часто Ви читаєте в різних джерелх про досвід вітчизняних колег та освіту за кордоном? Як проводяться уроки у Фінляндії чи Сінгапурі? Рівняйтесь на найуспішніші школи світу, розширюйте світогляд, створюйте банк ідей для майбутньої реалізації.

Будьте в курсі справ

2

Директор має важливе завдання: знайти спільну мову як із викладачами та керівництвом, так і зі школярами. Якщо порозумітися з колегами не так і важко, то для підтримання комунікації з підлітками необхідно знати про сучасні тенденції, тренди та віяння. Учні оцінять, наприклад, інтеграцію новітніх технологій у традиційні уроки, впровадження цікавих та актуальних лекцій. Дайте дітям те, чого вони справді хочуть.

